

ผลงานวิชาการ
การให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนตำบลดอนตะโก

นางสาววิภาดา ตรงเที่ยง พยาบาลวิชาชีพ ปฏิบัติการ

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรประเทศไทย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการแพทย์ ทำให้อัตราการเพิ่มประชากรลดลง ในขณะที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ (aging society) นำไปสู่ปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพที่ซับซ้อนมากขึ้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง 6 อันดับแรกที่พบบ่อย ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง โรคถุงลมโป่งพอง ซึ่งพบว่า ผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังหลายโรคมักจะประสบปัญหาต่อสถานะทางเศรษฐกิจสังคม และระบบบริการ โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพผู้สูงอายุที่มีปัญหาเกี่ยวกับโรคเรื้อรัง ควบคู่ไปกับ การเสื่อมโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดภาวะทุพพลภาพ ต้องพึ่งพาผู้อื่นและต้องการความช่วยเหลือจากบริการ ด้านสุขภาพและสังคมเพิ่มขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวจึงจำเป็น ต้องมีการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาว ได้แก่ การเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวอย่างต่อเนื่องการจัดการบริการในชุมชน โดยสนับสนุนให้ครอบครัวเป็นผู้ดูแลหลัก การจัดการบริการโดย บุคลากรที่ไม่ใช่วิชาชีพ และพื้นที่ ที่มีการจัดการดูแล ระยะยาวมีการอาศัย ต้นทุนหรือทรัพยากรในชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคส่วน

ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต ของสังคมไทย ซึ่งจำเป็น ต้องมีการเตรียมระบบการดูแล สุขภาพของประชากรสูงวัย โดยนำ ไปสู่ความต้องการการ ดูแลสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง คือ ให้อำนาจหน้าที่ในการจัดการดูแลผู้สูงอายุ ที่มีภาวะพึ่งพิง โดยการใช้ ครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน โดยเน้นการสนับสนุนการดูแลระยะยาว และ การสร้างเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น

จากการดำเนินงานกิจกรรมบริการวิชาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในชุมชนตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ 2564 หลังดำเนินกิจกรรมมีบทเรียนที่สำคัญในการให้บริการวิชาการผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยนักศึกษาและอาจารย์ โดยการดำเนินการให้บริการวิชาการ และดำเนินการเชิงระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ของการให้บริการ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า เนื่องจากมีสถานการณ์โควิดเป็นระยะเวลานาน ทำให้การดำเนินกิจกรรมในระยะต่อไป ควรเพิ่มหรือลดปัจจัยนำเข้าด้านนักศึกษา อาจารย์ และหน่วยงานที่มีส่วนร่วมตามบริบทที่เหมาะสมของชุมชนตำบลดอนตะโก

กระบวนการ เนื่องจากมีสถานการณ์โควิดเป็นระยะเวลานาน ทำให้การดำเนินกิจกรรมในระยะต่อไป เมื่อพิจารณากระบวนการทำกิจกรรม มีความเพียงพอในตำบลดอนตะโกและควรมีการประเมินสภาพการณ์ และบริบทปัญหาของพื้นที่ และวางแผนกิจกรรมบูรณาการให้ตอบสนองปัญหาและความต้องการได้ครอบคลุม

ผลลัพธ์ของการให้บริการ

1.ผลที่เกิดกับประชาชน

- ประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีความรอบรู้เรื่องการดูแลผู้สูงอายุตามปัญหาภาวะสุขภาพ และความต้องการการได้รับบริการด้านสุขภาพ การประเมินระดับความสามารถของผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลแบบประคับประคอง และการประเมินความต้องการของญาติผู้ดูแล สามารถส่งต่อการดูแลให้ผู้จัดการดูแลผู้สูงอายุ (Care Manager) เพื่อจัดการบริการดูแล แบบบูรณาการผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และผู้สูงอายุระยะท้ายในชุมชนครอบคลุมองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ (ระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน)

2.ผลที่เกิดกับชุมชน

- ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านการให้การดูแลทั้ง ระยะสั้น และระยะยาวตามปัญหาภาวะสุขภาพ ความต้องการของผู้สูงอายุและผู้ดูแลหลักทั้งด้านสังคม และด้านการรับบริการสาธารณสุข แนวทางการดูแล ผู้สูงอายุระยะยาวในชุมชนที่ต้องได้รับการดูแลโดยมีเครือข่ายการให้การดูแลเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3.ผลที่เกิดกับนักศึกษา

- นักศึกษาได้เรียน ค้นคว้า และประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยใช้ แบบประเมินภาวะสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุ การ ประเมินความสามารถการทำ กิจกรรมประจำ วันพื้นฐาน (ดัชนี บาร์เธลเอดีแอล: Barthel ADL index) ไปให้บริการวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว และชุมชน

- นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริงจากการดูแลชุมชน รวมถึงสามารถเผชิญ และเรียนรู้การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น

4.ผลที่เกิดกับอาจารย์

- อาจารย์ของวิทยาลัยมีโอกาสได้แสดงบทบาทการเป็นผู้นำสุขภาพ ผ่านการถ่ายทอดความรู้ เรื่อง การประเมินภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยใช้แบบประเมินภาวะสุขภาพแบบองค์รวมของผู้

สูงอายุ การประเมินความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน (ดัชนี บาร์เธลเอดีแอล: Barthel ADL index) ไปให้บริการวิชาการตามความรู้และความเชี่ยวชาญของอาจารย์

5. ผลที่เกิดกับวิทยาลัย

- ได้รับการยอมรับจากชุมชน ในฐานะแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการที่สามารถเข้าถึงชุมชน และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

- สามารถสร้างเครือข่ายวิชาการกับหน่วยงานภายนอก

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- การประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการให้บริการวิชาการแบบบูรณาการสหสาขาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดบริการสุขภาพดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของชุมชนดอนตะโก

ปัญหาอุปสรรคที่ท่านพบ

ปัญหาอุปสรรคที่ท่านพบในการทำกิจกรรมบูรณาการร่วมกับสหสาขาวิชาชีพเพื่อการจัดบริการสุขภาพดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของชุมชนดอนตะโก ได้แก่

- การเตรียมพร้อม ด้านความรู้ของนักศึกษา ในการให้บริการวิชาการ นักศึกษาบางคนไม่กล้า และไม่มั่นใจและขาดความมั่นใจในการให้ความรู้ รวมถึงการต้องตอบบางคำถามที่ อาจจะได้เรียนรู้ หรือค้นคว้ามาก่อน

- การประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการ เพื่อให้ประชาชนทราบ เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วม ทั้งในแง่ความรู้ของบุคคล ครอบครัว

- ในส่วนของ ผู้ดูแลหลัก พบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีภาวะเครียดและประสบปัญหาด้านสุขภาพของผู้ดูแลหลัก ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงควรได้รับการดูแล ส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง หรือควรได้รับ การสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลอื่นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับ การดูแลและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย และได้รับการฟื้นฟูสภาพที่เหมาะสม เพื่อคงไว้ซึ่งการมีสุขภาพที่ดี ลดการพึ่งพาบุคคลอื่น

แนวทางแก้ไข

- อาจารย์เตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษา โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการให้บริการที่ผ่านมา

- ประสานกับชุมชน เรื่องการจัดกิจกรรม รวมถึงการจัดหาสถานที่ ที่เหมาะสม และวันเวลาที่ประชาชนมีความสะดวกในการเข้าร่วม

- ผู้ดูแลหลักควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมเรื่องความรู้ การพัฒนาทักษะ และ ความมั่นใจในการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งควรได้รับการช่วยเหลือด้านทรัพยากรจากบุคคลหรือภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องในการ ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงให้มีประสิทธิภาพ

Next step การให้บริการวิชาการแบบบูรณาการแบบสหสาขา ระยะสั้นและระยะยาว

แนวทางการการดำเนินกิจกรรมบริการวิชาการแบบบูรณาการสหสาขาวิชาชีพของชุมชนใน

ระยะต่อไปเสนอแนะให้มีระบุในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2565 ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของการประสานงาน และการดูแลต่อเนื่องในชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่การคัดกรองภาวะสุขภาพ และการประเมินภาวะสุขภาพ การติดตามเยี่ยมและการปฏิบัติงานตามแผนการดูแลผู้สูงอายุรายบุคคล (care plan) การประสานการทำงานระหว่างภาคีเครือข่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง และการมีสัมพันธภาพระหว่างกันกับผู้สูงอายุในชุมชน โดยอาศัยภาคีชุมชนประกอบด้วย ผู้นำในชุมชน (กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.), แพทย์ประจำตำบล, ประธานชมรมผู้สูงอายุ), อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ (care giver) ชมรมผู้สูงอายุ, จิตอาสาที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งควรมีการจัดกิจกรรมการบูรณาการที่มีภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมและจัดให้มีระบบการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง